

Фінансова автономія є обмеженою для українських університетів, вона передбачає відповідно до форми власності навчального закладу освіти;

- публічне формування бюджету та публічне звітування;
- право закладу на встановлення премій та надбавок працівникам, стипендій учням;
- право керівника навчального закладу на преміювання та встановлення додаткових надбавок за підготовку переможців олімпіад, МАН;
- запровадження багатоканального фінансування закладів освіти через державу, роботодавців, фізичних й юридичних осіб.

Фінансова автономія у сфері освіти завжди пов'язана з відповіддю на питання: хто визначає, витрачає і контролює освітній бюджет: органи місцевого самоврядування, місцеві органи управління освітою чи самі заклади освіти? Основною метою запровадження фінансової автономії є підвищення ефективності використання коштів з державного бюджету та бюджету громади.

Найважливішою правовою умовою для впровадження фінансово-економічної автономії закладів освіти є повна і послідовна реалізація навчальним закладом статусу юридичної особи. Це означає, що заклад має стати повноправним суб'єктом цивільного права, яке чітко визначає юридичне регулювання між ним та іншими суб'єктами господарювання а також юридично регулює відносини між навчальним закладом і органами управління освітою тощо.

Отже, автономізація освітнього менеджменту передбачає наявність високого фахового рівня університетських адміністрацій, їх готовність до прийняття часто непопулярних управлінських рішень і, що найголовніше, їх готовність брати на себе відповідальність за результати прийнятих рішень.

Основними завданнями закладів освіти є надання послуг із здобуття освіти, тому первинною автономією є академічна автономія, яка визначає особливості та унікальність закладу у наданні цих послуг. Саме заходи, вжиті закладом у рамках реалізації академічної автономії, зумовлюють необхідність реалізації їх права на організаційну автономію. Ефективність реалізації завдань закладу, досягнення ним цілей, визначених у стратегії, залежатиме від кадрового потенціалу та структури закладу. Саме тому важливе місце у системі автономій належить кадровій автономії. Ресурсне забезпечення реалізації завдань, цілей та місії надається правом на впровадження фінансової автономії.

У країнах Європейського Союзу навчальні заклади мають різний ступінь автономії. Кожна країна накопичує свій власний досвід балансу між рівнем автономії і рівнем якості освітніх послуг, які вони надають. Автономія закладів освіти в країнах ЄС означає свободу у прийнятті рішень щодо вибору освітніх програм, самостійність у кадровій політиці, фінансуванні виконання освітніх завдань, що включає здійснення поточних та інвестиційних видатків.

Список використаної літератури

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації / А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські. – К., 2019. – 47 с.

Єлизавета ВАРШАВСЬКА

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВИТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Зважаючи на стрімкий прогрес в області технологій, нам не є великою проблемою добути ту чи іншу інформацію, оскільки ми звертаємося до Інтернету. Та, зазвичай, ми не завжди дотримуємося так званих правил власності і вільно використовуємо шукану інформацію в своїх цілях, навіть не підозрюючи, що таким чином стаємо недоброчесними громадянами, яким загрожує покарання. Провівши невелике опитування

з-поміж своїх знайомих, я виявила що 70 % опитаних навіть ніколи не задумувалися про те, що фактично є крадіями! Отож, я вважаю, що це досить актуальне питання, адже це повинен знати кожен!

Почнемо з того, що визначимо, що ж таке академічна доброчесність. Академічна доброчесність – це комплексне поняття, яке виражає своєрідні відношення між академічної громадою, її членами – студентами, викладачами тощо. Поняття академічної доброчесності вміщує такі цінності, як уміння працювати чесно, толерантно ставитися до думки інших, дотримуватися правил моралі тощо [1]. Переглянувши Закони України, переконуємося, що порушення академічної доброчесності суворо карається законом. Так, у Законі України «Про освіту», в статті 42 «Академічна доброчесність», йдеться мова про те, що вважають порушенням академічної доброчесності; а саме: 1) академічний плагіат – публікація наукових документів без посилання на автора; 2) самоплагіат – публікація власних опублікованих раніше робіт; 3) фабрикація – вигадкування даних чи фактів; 4) фальсифікація – свідомо зміна наявних даних, що стосуються освітніх даних чи наукових досліджень; 5) списування – виконання письмових робіт з використанням інших джерел інформації, які не дозволені для користування; 6) обман; 7) хабарництво; 8) необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти [2].

За кордоном академічний плагіат класифікують дещо по-іншому, всього виділяють 10 підгруп плагіату. Усі вони закріплені документом «A Top 10 List» за висновками програми «Turnitin». Десятку очолює «Clone» – означає дослівне копіювання чужої роботи, далі йде «Ctrl-c» – текст взятий з одного джерела і займає більшу половину статті, «Find-replace» – заміна ключових фраз, але при цьому зміст залишається незмінним, «Remix» – підтасування інформації різних джерел до цілісного змісту, «Recycle» – самоплагіат, «Hybrid» – поєднання цитат та копійованого тексту без посилань на джерело, «Mashup» – копіювання матеріалу без цитування, «404 error» – посилання на неточну інформацію [1].

Цікаво, що плагіат навіть у сучасному світі не розглядають у мистецтві. Тобто плагіат, характерний для журналістики та академічних професій, не розглядають у художній сфері через те, що не існує достатньо тем і сюжетів.

Якщо робота, у якій виявлено плагіат, була захищена в спеціалізованій ученій раді, керівник цього проекту, рецензенти й опоненти, які дали позитивну відповідь про наукову роботу, позбавляються права брати участь у подібних заходах терміном на два роки, а заклад вищої освіти втрачає право створювати спеціалізовану вчену раду рівно на один рік. При порушенні прав, про які йдеться в статті «Порушення авторського права і суміжних прав» Закону України «Про авторське право і суміжні права», автор має право на відшкодування моральної або фінансової шкоди. Щоб визначити розмір збитків, суд повинен враховувати можливий дохід позивача, який у свою чергу повинен навести аргументи і докази того, що він дійсно є автором даної роботи. Отже, відповідно до положень Закону, до розміру збитків обсягом 10–200 неоподаткованих мінімумів доходів громадян додаються витрати на адвоката та судові витрати. Відповідач у свою чергу на суді повинен довести виконання Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Проте водночас плагіат є кримінальним злочином. Так, відповідно до статті «Порушення авторського права і суміжних прав» Кримінального Кодексу України незаконне відтворення або розповсюдження чужих творів, без дозволу автора цих робіт, якщо це завдало великої фінансової шкоди, карається штрафом від 100 до 400 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або до 2-х років виправних робіт, з конфіскацією плагіату. Якщо ж вчинок повторюється або завдає шкоди в особливо великому розмірі, то карається штрафом від 200 до 800 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, виправними роботами до 2-х років, або ж позбавленням волі до двох років, з конфіскацією робіт.

На жаль, судові засідання на захист авторських прав в Україні не новина. Наприклад, у 2012 р. кандидат наук, заступник декана філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Сергій Руденко, подав позов на шеф-редактора інтернет видання Lv.ua Ксенію Василенко у зв'язку з плагіатом. Позивач аргументував це тим, що у тексті дисертації К. Василенко містяться запозичення без посилання на автора, які вона висуває за особисті. Позивач вважає це грубим порушенням законодавства про присудження наукових ступенів [4].

Однією з причин швидкого розповсюдження плагіату та активне користування ним зумовлене тим, що відсутні належні охорона, захист та неправильне ставлення до цього. Для зменшення випадків плагіату та піратства потрібно, щоб усі університети затвердили «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату». Для прикладу розглянемо таке положення в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. Це положення має на меті запобігання академічному плагіату, виховування академічної доброчесності та етиці, підвищення якості навчання, що описується в пункті 1. Пункт 2 присвячено визначенням, які зустрічаються в Положенні, звідси безпосередньо ми можемо дізнатися, що таке академічний плагіат, автор, твір, цитата і які є різновиди плагіату. У пункті 3.1 ми можемо довідатися, яким чином проходить профілактика плагіату в навчальному процесі; у п. 3.2 з'являється перелік тих робіт які проходять перевірку на академічний плагіат: курсові роботи, магістерські кваліфікаційні роботи, реферати, статті, дисертації тощо. У пункті 3.3 висвітлено алгоритм поетапної перевірки на академічний плагіат, важливу роль тут відіграє відсоток унікальності тексту – цю унікальність обчислюють за допомогою спеціальних програм. Отож, якщо унікальність: менше 50 % – низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду; 51–69 % – робота повертається на опрацювання і приймається для повторної перевірки, 70–79 % – середня унікальність, робота повертається на доопрацювання зі змогою повторної перевірки, 80–100 % – висока унікальність, робота допускається до опублікування. Результати будуть оформленні в протокол, у разі незгоди з яким автор має право подати на апеляцію, про що йдеться в пункті 3.4.

Висока академічна культура буде сприяти позитивному розвитку нашої країни. Усе просто: щоб не порушувати академічну доброчесність, ми, студенти, повинні самостійно виконувати поставлене перед нами завдання, посилатися на джерело інформації, яку було використано, дотримуватися законів про авторське право і, звичайно ж, надавати правдиву інформацію про власний дослід [3]. Якщо хочеш, щоб твоя країна стрімко розвивалася в усіх сферах, потрібно вже зараз дотримуватися тих правил, які були викладено в цій статті.

Список використаної літератури

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред.: Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова; Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики». Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Академічна доброчесність. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Академічна_доброчесність.
3. Академічний плагіат: проблеми та способи законодавчого захисту авторського права. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1994:akademichnij-plagiat&catid=8&Itemid=350.
4. Демура І. Соня Кошкіна прогнала у суді заступнику декана філософського факультету КНУ ім. Т. Шевченка. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1422401-sonya_koshkina_prograla_u_sudi_zastupniku_dekana_filosofskogo_fakultetu_knu_imshevchenka_1771776.html.